

Sundbyberg 2025-01-08

Diarienummer: U2024/02201

Vår referens: Agneta Söder
agneta.soder@funktionsratt.se

Mottagare:
u.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia:
amelie.andersson-schoner@regeringskansliet.se

Remissvar En modern krisreglering för verksamheter på skolområdet

Funktionsrätt Sverige

Funktionsrätt Sverige är en samarbetsorganisation för 53 funktionsrättsförbund som tillsammans representerar drygt 400 000 medlemmar. Vårt arbete grundar sig på mänskliga rättigheter när vi driver medlemmarnas funktionsrätt - rätten att fungera i samhällslivets alla delar på lika villkor. Vårt mål är ett samhälle för alla utifrån Funktionsrättskonvention.

Vår utgångspunkt är rätten till en inkluderande utbildning och en fungerande skolgång för alla barn och elever med funktionsnedsättningar och kroniska sjukdomar i enlighet med FN:s funktionsrättskonvention¹ med Allmän kommentar nr 4² och att principerna i Salamancafördraget³ säkerställs inom det svenska skolväsendet.

Sammanfattning

Funktionsrätt Sverige tillstyrker utredningens samtliga förslag men har synpunkter och tillägg för vissa av förslagen som sammanfattningsvis innebär att föreskrifter, bestämmelser och planer ska ha ett funktionsrättsperspektiv för att säkerställa

¹ <https://toolkit.funktionsrattskonventionen.se/alla-rattigheter/>

² <https://www.mfd.se/vart-uppdrag/publikationer/fns-konvention-ochallmanna-kommentar/sammanfattande-introduktion-av-allman-kommentar-nr-4-om-ratten-till-inkluderande-utbildning/>

³ <http://www.unesco.se/wp-content/uploads/2013/08/Salamanca-deklarationen1.pdf>

likvärdiga och jämlika förutsättningar för barn och elever med funktionsnedsättning i händelse av olika krissituationer (6.3.2, 7.3.3, 7.5.1, 7.5.2 och 8.5). Likvärdighet och jämlika förutsättningar ska också gälla för barn och elever med funktionsnedsättning när fjärr- respektive distansundervisning föreslås i den nya regleringen (7.3.3, 8.3.3 och 9.2). Vidare menare vi att man behöver dra lärdomar från de rapporter och utvärderingar som gjorts om konsekvenserna för barn och elever med funktionsnedsättning under Covid-19-pandemin.

Sverige måste leva upp till sina internationella åtaganden

Tidigare i år granskade FN:s funktionsrättskommitté hur Sverige efterlever Funktionsrättskonventionen, och kom därefter med omfattande kritik inom alla samhällsområden. När det gäller konventionens **artikel 11 Risksituationer och humanitära nödlägen** uppmanas Sverige att utveckla en övergripande strategi baserad på mänskliga rättigheter och med ett inkluderande perspektiv på personer med funktionsnedsättning för alla risksituationer och säkerställa samordning på nationell, regional och kommunal nivå.

Konsekvenser för barn och elever med funktionsnedsättning under Covid-19-pandemin

Funktionsrätt Sverige menar att det är nödvändigt att göra en ordentlig **funktionsrättskonsekvensanalys/-beskrivning**⁴ inför framtagandet av en ny modern krisreglering på skolområdet. Det finns flera rapporter och undersökningar som visar att barn och elever med funktionsnedsättning drabbades särskilt hårt under Covid-19-pandemin på en rad områden. Hur skolsituationen påverkade barn och elever med funktionsnedsättning under Covid-19-pandemin framkommer i två rapporter:

- Covid-19-pandemins påverkan på skolväsendet – delredovisning 3 tema elever i behov av stöd (Skolverket, 2021)⁵.
- Barn och unga mitt i en pandemi - Konsekvenser av coronapandemin för barn och unga med funktionsnedsättning (Myndigheten för tillgänglighet, 2021)⁶.

⁴ <https://funktionsrattstockholmslan.se/fkb/>

⁵ <https://www.skolverket.se/publikationsserier/regeringsuppdrag/2021/covid-19-pandemins-paverkan-pa-skolvasendet-delredovisning-3-tema-elever-i-behov-av-stodinsatser>

⁶ <https://www.mfd.se/material/publikationer/rapport/barn-och-unga-mitt-i-en-pandemi/>

Sammanfattningsvis konstateras i rapporterna att många barn och elever med funktionsnedsättning fick försämrad tillgång till utbildning, bland annat hade de svårare att delta i distansundervisning på grund av bristande tillgång till teknik och anpassade läresurser. Vidare konstateras att många upplevt att de generellt fått sämre stöd vilket inneburit sämre skolresultat och därmed har skillnaderna gentemot andra grupper ytterligare ökat. Barn och elever med funktionsnedsättning var redan före pandemin en grupp med låg måluppfyllelse i jämförelse med andra barn och elever. Även den sociala isoleringen har haft negativ påverkan på deras psykiska hälsa, och många rapporterar om stress och ångest.

Funktionsrätt Sveriges synpunkter på utredningens förslag

Funktionsrätt Sverige tillstyrker utredningens samtliga förslag, men har kompletterande synpunkter och tillägg för vissa av förslagen vilka redovisas nedan.

6.3.2 Tillfällig stängning av verksamheter vid fredstida krissituationer

Förslag: Ett nytt bemyndigande ska införas som ger regeringen möjlighet att vid fredstida krissituationer meddela föreskrifter om att samtliga verksamheter på skolområdet ska stängas tillfälligt. Bemyndigandet bör placeras i skollagen.

Funktionsrätt Sverige tillstyrker förslaget men menar att det är särskilt viktigt att i kommande föreskrifter anlägga ett funktionsrättsperspektiv, det vill säga att det specifikt tydliggörs och skrivs ut om rutiner och dylikt som rör barn och elever med funktionsnedsättning för att säkerställa jämlika och likvärdiga förutsättningar för alla barn och elever vid fredstida krissituationer.

7.3.3 En möjlighet att övergå till fjärr- och distansundervisning

Förslag: Det ska införas en ny bestämmelse som möjliggör undervisning genom att läraren och eleven är åtskilda i rum men inte i tid (fjärrundervisning), eller är åtskilda i både rum och tid (distansundervisning).

Funktionsrätt Sverige tillstyrker förslaget men anser att man även i en ny bestämmelse som möjliggör fjärrundervisning eller distansundervisning behöver skriva in åtgärder som säkerställer en jämlik och likvärdig skolgång för barn och elever med funktionsnedsättning.

För vissa elever med funktionsnedsättning hade distansundervisningen (inklusive fjärrundervisning) en negativ påverkan på deras måluppfyllelse under Covid-19-pandemin då det

bland annat ställdes högre krav på eget ansvarstagandet gällande planering och genomförande. För vissa grupper, som inte fick rätt stöd och anpassningar i distansundervisningen, ökade frånvaron. Andra svårigheter för den här gruppen handlade om att undervisningen på distans blev ett brott i rutiner och kontinuitet. Samtidigt kan det konstateras att upplevelsen kring distansundervisning varit beroende av vilken slags funktionsnedsättningen eleven har; en mindre andel har gynnats av distansundervisningen. Det finns också könsskillnader i gruppen elever med funktionsnedsättning. 45 procent av pojkarna upplevde att det varit som vanligt i skolan medan siffran för flickor var låga 26 procent^{7 8}.

7.5.1 Samtliga skolverksamheter ska ha en plan för verksamheten inför och vid höjd beredskap

Förslag: Bestämmelserna om att kommunala-, regionala- och statliga huvudmän ska ha en krisplan ska inte överföras till den nya förordningen. I stället ska en ny bestämmelse införas i skollagen om att samtliga skolverksamheter ska ha en plan för hur verksamheten ska fortsätta att bedrivas vid höjd beredskap.

7.5.2 Krisplanen ska tas fram i enlighet med riktlinjer från Skolverket och länsstyrelsen

Förslag: Bestämmelserna om att huvudmän vid planläggning av verksamheten ska samråda med vissa specifika myndigheter ska inte överföras till den nya förordningen. I stället ska krisplanen tas fram i enlighet med riktlinjer från Skolverket och länsstyrelsen i det län där skolan ligger.

Funktionsrätt Sverige tillstyrker förslagen om en krisplan inför och vid höjd beredskap men menar att det är särskilt viktigt att i kommande krisplaner anlägga ett funktionsrättsperspektiv, det vill säga att det specifikt tydliggörs och skrivs ut om rutiner och dylikt som rör barn och elever med funktionsnedsättning för att säkerställa jämlika och likvärdiga förutsättningar för alla barn och elever inför och vid höjd beredskap.

8.3.1 Kommunen ska sörja för att alla skolpliktiga barn som vistas där får föreskriven utbildning

Förslag: Bestämmelsen om att kommunen ska sörja för att alla skolpliktiga barn som vistas där får föreskriven utbildning ska även avse framtida krissituationer.

⁷ <https://www.skolverket.se/publikationsserier/regeringsuppdrag/2021/covid-19-pandemins-paverkan-pa-skolasendet-delredovisning-3-tema-elever-i-behov-av-stodinsatser>

⁸ <https://www.mfd.se/material/publikationer/rapport/barn-och-unga-mitt-i-en-pandemi/>

Funktionsrätt Sverige tillstyrker förslaget men menar, att det är särskilt viktigt att kommunen med sitt övergripande ansvar för alla barn och elever, särskilt beaktar och säkerställer att barn och elever med funktionsnedsättning behandlas likvärdigt och jämlikt i relation till andra barn och elever. Det kan bland annat handla om att kommunen har rutiner för att få tillgång till dokumentation om elevens funktionsnedsättning, åtgärdsplaner om särskilt stöd eller annan information som gör det möjligt att tillgodose de individuella behoven barnet eller eleven har. Vi ser gärna att det tas fram riktlinjer.

8.3.3 En möjlighet att övergå till fjärr- och distansundervisning

Förslag: Den nya bestämmelsen som möjliggör undervisning genom fjärr och distans ska även avse fredstida krissituationer.

Det ska införas en möjlighet för huvudmannen att avräkna delar av genomförd distansundervisning som en del av den garanterade undervisningstiden.

Funktionsrätt Sverige tillstyrker förslaget men anser att man även i en ny bestämmelse som möjliggör undervisning genom fjärr eller distans vid fredstida krissituationer behöver skriva in åtgärder som säkerställer en jämlik och likvärdig skolgång för barn och elever med funktionsnedsättning.

Vi hänvisar i övrigt till det vi skriver under 7.3.3 rörande konsekvenser vid distansundervisning för barn och elever med funktionsnedsättning under Covid-19-pandemin.

8.5 Samtliga skolverksamheter ska ha en plan för verksamheten inför och vid fredstida krissituationer

Förslag: Bestämmelsen om att samtliga skolverksamheter ska ha en plan för hur verksamheten ska fortsätta att bedrivas ska även avse fredstida krissituationer.

Funktionsrätt Sverige tillstyrker förslagen om en plan för verksamheten inför och vid fredstida krissituationer men menar att det är särskilt viktigt att i kommande planer anlägga ett funktionsrättsperspektiv, det vill säga att det specifikt tydliggörs och skrivs ut om rutiner och dylikt som rör barn och elever med funktionsnedsättning för att säkerställa jämlika och likvärdiga förutsättningar för alla barn och elever inför och vid fredstida krissituationer.

9.2 En möjlighet att övergå till fjärr- och distansundervisning

Förslag: Det ska införas en ny bestämmelse i skollagen som möjliggör undervisning genom att läraren och eleven är åtskilda i rum men inte i tid (fjärrundervisning), eller är åtskilda i både rum och tid (distansundervisning) vid allvarliga störningar av lokal art.

Det ska även införas en möjlighet för huvudmannen att avräkna delar av genomförd distansundervisning som en del av den garanterade undervisningstiden.

Funktionsrätt Sverige tillstyrker förslaget men anser att man även i en ny bestämmelse som möjliggör undervisning genom fjärr eller distans vid allvarliga störningar av lokal art behöver skriva in i skollagen om åtgärder som säkerställer en jämlik och likvärdig skolgång för barn och elever med funktionsnedsättning.

Vi hänvisar i övrigt till det vi skriver under 7.3.3 rörande konsekvenser vid distansundervisning för barn och elever med funktionsnedsättning under Covid-19-pandemin.

10.2.1 Anpassade grundskolan

Förslag: Bestämmelsen som ger en kommun möjlighet att besluta att skolpliktiga elever i anpassade grundskolan ska fullgöra sin skolgång i kommunens grundskola ska inte överföras till den nya förordningen.

Funktionsrätt Sverige tillstyrker förslaget och tycker det är positivt att utredningen beaktat de behov av stöd barn och elever i den anpassade skolan har, och att det först och främst tagits hänsyn till vad som är bäst för dem.

12.5 Konsekvenser för barn, elever, vårdnadshavare och skolans personal

Det är positivt att utredningen hänvisar till både Barnkonventionen och Funktionsrättskonventionen men det är framför allt viktigt att ett rättighetsperspektiv genomsyrar utredningens samtliga förslag. Som vi inledningsvis säger, innebär det att man gör en ordentlig funktionsrättskonsekvensanalys/-beskrivning⁹ inför framtagandet av en ny modern krisreglering på skolområdet. Vi har även tydliggjort funktionsrättsperspektivet mer konkret i flera av utredningens förslag i syfte att detta beaktas för att därmed säkerställa att barn och elever med funktionsnedsättning får sina rättigheter tillgodosedda i lika mån som andra barn och elever.

Med vänlig hälsning
Funktionsrätt Sverige

Nicklas Mårtensson
Ordförande

⁹ <https://funktionsrattstockholmslan.se/fkb/>